

Hallintovaliokunta
Eduskunta

SISÄISEEN TURVALLISUUTEEN, RAJATURVALLISUUTEEN JA MUUTTOLIIKKEEN HALLINTAAN LIITTYVIEN TIETOJÄRJESTELMIEN YHTEENTOIMIVUUTTA KOSKEVIEN EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUSTEN (EU) 2019/817 JA 818 KANSALLINEN TOIMEENPANO

Tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koskevat asetukset tulivat voimaan 9.6.2019. EU:n yhteentoimivuusasetukset ovat suoraan sovellettavaa oikeutta, mutta ne voivat vaatia täydentävää kansallista lainsäädäntöä tai kansallisen lainsäädännön tarkistamista. Sisäministeriö asetti 2.4.2020 lainsäädäntöhankkeen valmistelevaan tarvittavia muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, jotka on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi syysistuntokaudella 2021.

Yhteentoimivuuteen liittyvät tietojärjestelmätoiminnallisuudet rakennetaan vaiheittain eurooppalaisen IT -viraston (eu-LISA) toimesta vuoteen 2024 mennessä. Yhteentoimivuus ja tiedon eheys edellyttävät Euroopan laajuista yhteistyötä sekä yhtäaikaista toteutusta ja käyttöönottoa. EU-tason tietojärjestelmien yhteentoimivuushanke on sekä EU-tasolla että kaikkien jäsenvaltioiden kansallisesti toteutettava laaja kokonaisuus.

EU:n yhteentoimivuusasetusten vaatimukset edellyttävät uusien tietojärjestelmien käyttöönottoja sekä muutoksia olemassa oleviin kansallisiin maahantuloprosesseihin ja tietojärjestelmiin. Nämä muutokset koskevat useaa hallinnon alaa sekä virastoa (Poliisihallitus, Rajavartiolaitos, Maahanmuuttovirasto, Tulli, Oikeusrekisterikeskus ja ulkoministeriö). Tämän lisäksi tietoverkkoympäristöihin tulee tehtäväksi yhteentoimivuuden edellyttämät muutokset (yhteistyössä Valtorin kanssa). Euroopan laajuinen tietojen yhteentoimivuus tuo muutoksia sekä viranomaisten toimintoihin että voimavarojen käyttöön. Tarvittavat resurssilisäykset on koordinoitu hankeyhtesityössä ja esitetty vuoden 2022 - 2025 JTS-valmisteluun sekä vuoden 2021 III lisätalousarvioon. Kehyspäättös sisältää vuoden 2022 resurssit investointien käynnistämiseksi. Resurssiarviot ovat vielä täsmentymässä mm. ylläpitomenojen sekä järjestelmien välisten rajapintojen osalta.

EU-tietojärjestelmien kansallista toimeenpanoa ja kehittämistä on tuettu sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF) rahoitusohjelmakaudella 2014-2020. Yhteentoimivuus kuuluu myös EU:n uudella rahoitusohjelmakaudella 2021-2027 EU:n sisäasioiden rahastojen soveltamisalaan.

Tietojärjestelmien sisältäminen tietojen luotettavuus edellyttää niitä yhdistäviä taustatoimintoja. Yhteensovitettujen tietojen tuovat laadullisesti uuden ulottuvuuden

11.05.2021

turvallisuuden, rajojen ja muuttoliikkeen hallintaan sekä viisumi- ja turvapaikkaprosesseihin. Henkilötietojen virheellisyyttä, epäyhtenäisyyttä ja päällekkäisyyttä eri järjestelmissä mm. rinnakkaishenkilöllisyyksien osalta kyetään vähentämään ja poistamaan. Tietojärjestelmien yhteentoimivuudella ei tavoitella muutoksia viranomaisten oikeuksiin, jotka sisältyvät kunkin eurooppalaisen tietojärjestelmän oikeusperustaan. Toiminnallisuuksien käyttöönotto on sidottu EU-tason tietojärjestelmien ja yhteentoimivuuden komponenttien tekniseen kehittämiseen.

eu-LISA:n toteutuksessa on neljä keskeistä komponenttia, joilla tuotetaan EU:n laajuisen tekninen yhteentoimivuus:

- 1) Eurooppalainen hakuportaali, jonka ansiosta toimivaltaiset viranomaiset voivat tehdä hakuja samanaikaisesti useissa tietojärjestelmissä ml. biometriset tiedot.
- 2) Yhteinen biometrinen tunnistuspalvelu, jonka ansiosta biometrisiä tietoja (sormenjälkiä ja kasvokuvia) voidaan etsiä useista järjestelmistä ja verrata niitä keskenään.
- 3) Yhteinen henkilötietovaranto, johon kootaan EU:n tietojärjestelmissä olevat kolmansien maiden kansalaisten biografiset ja biometriset tiedot
- 4) Rinnakkaishenkilöllisyyksien tunnistin, joka tarkistaa, ovatko hakuun sisältyvät biografiset henkilötiedot muissa järjestelmissä, jotta voidaan havaita samoihin biometriisiin tietoihin liittyvät rinnakkaishenkilöllisyydet.

Kuusi EU-tason yhteentoimivuuden tietojärjestelmää ovat viisumitietojärjestelmä (VIS), turvapaikanhakijoiden sormenjälkitietojärjestelmä (Eurodac) ja Schengenin tietojärjestelmä (SIS) sekä uusina järjestelminä rajanylitystietojärjestelmä (Entry/Exit System, EES), Euroopan matkustustieto ja -lupajärjestelmä (ETIAS) sekä keskitetty järjestelmä niiden jäsenvaltioiden tunnistamiseksi, joilla on kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden tuomioita koskevia tietoja (ECRIS-TCN). Järjestelmät ovat toisiaan täydentäviä ja – lukuun ottamatta Schengenin tietojärjestelmää (SIS) – ne koskevat ainoastaan kolmansien maiden kansalaisia.

Sisäministeriö on asettanut yhteistyössä oikeusministeriön, ulkoministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa kansallisen yhteentoimivuushankkeen varmistamaan ja koordinoimaan Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koskevan lainsäädäntökokonaisuuden toimeenpanoa Suomessa. Komissio seuraa jäsenvaltioiden toimeenpanon tilannetta säännönmukaisilla kyselyillä (tulokortti, score card). Suomi on ollut etenemässä EU:n yhteisessä aikataulussa ns. vihreillä edistymisvailoilla. Toimeenpanon aikataulu sekä EU-laajuisena että kansallisella tasolla on haastava. Eurooppalaiseen tilanteeseen on ollut vaikuttamassa osaltaan myös Koronapandemia. Kansallisella yhteistyöllä pyritään edelleen varmistamaan hallittu eteneminen.

Yhteentoimivuuden kokonaisuuden valmistelua tapahtuu EU komission komiteatyössä sekä asiantuntijaryhmissä, että eu-LISA:n ohjaus- ja asiantuntijatyöryhmissä ja hallintoneuvoston kokouksissa. EU Komissio (DG Home yhteistyössä DG Justice) seuraa ja tukee jäsenvaltioiden kansallisten hankkeiden edistymistä. Tähän liittyen

Selvitys

11.05.2021

komissio on ollut järjestämässä myös korkean virkamiestason foorumin kahdesti vuodessa. Edistyminen on seurannassa myös oikeus- ja sisäasiainneuvostossa.

Kansallinen yhteentoimivuuden toimeenpano on nyt edennyt EU-laajusten EES ja VIS järjestelmien ensimmäiseen testausvaiheeseen. Kansallisten säädösten tarkistuksista HE SIS:n osalta on jätetty eduskunnalle ja suunnitelman mukaan HE:t tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta ja Älykkäät rajat hankkeesta (EES/ETIAS) on tuotavissa eduskunnalle syysistuntokaudella.

Erytysasiantuntija

Jukka Jaakkola

Jakelu

HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

oikeus@intermin.fi